

УДК 811.111'374

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.1\(48\).259822](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.1(48).259822)

ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ГОРОСКОПІВ

Томчаковська Ю.О.

кандидат філологічних наук, доцент

Національний університет «Одеська юридична академія»

ORCID 0000-0003-0117-2704

Стаття присвячена висвітленню дискурсивних (композиційних, лексичних і прагматичних) особливостей англomовних гороскопів як різновиду астрологічного дискурсу. Матеріалом дослідження слугував корпус текстів, представлених у мережі Інтернет. Загальний обсяг вибірки – 50 астрологічних прогнозів. Як предмет дослідження були розглянуті структурно-композиційні, прагмалінгвістичні та стилістичні особливості гороскопів. Астрологічний дискурс є невід'ємною частиною сучасного мас-медійного простору. Його всезростаюча популярність зумовлює актуальність подібних досліджень, націлених на виявлення особливостей цього типу дискурсу. Термін «дискурс» розуміємо як спілкування людей з позицій їх належності до тієї чи іншої соціальної групи або стосовно тієї чи іншої типової мовленнєвої ситуації. Зараз існує велика різноманітність текстів, які мають астрологічний характер у культурному англomовному просторі. Їх значну частку становлять тексти, що містять різноманітні гороскопи. Вивчення типології текстів гороскопів англійською мовою, їх структурної, змістовної, прагматичної та ін. характеристик, очевидно, є важливим етапом вивчення астрологічного дискурсу загалом. Основною функцією гороскопу є передбачення (опис майбутнього). Типовий астрологічний гороскоп, розміщений у медіапросторі, декларує знання про вплив небесних тіл на долю людей та їхні земні події, згідно з якими їх можна передбачити за взаємним розташуванням небесних тіл. Основними характерними рисами гороскопів є їхнє лексичне наповнення, композиційна структура та прагматичне навантаження. Проведене дослідження лінгвальних особливостей астрологічних прогнозів дозволило виділити основні функції, які виконують гороскопи у медійному просторі: інформативна, апелятивна, персуазивна та емотивна. Астрологічний прогноз є полікодовим текстом, який містить вербальні та невербальні знаки. До останніх відносяться іконічні знаки та набірні засоби. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у дослідженні лінгвальних особливостей інших жанрів англomовного астрологічного дискурсу.

Ключові слова: астрологія, гороскоп, дискурс, композиційна структура, прагматика.

DISCOURSIIVE PECULIARITIES OF ENGLISH HOROSCOPES

Tomchakovska Yu.

candidate of philological sciences, associate professor

National university "Odessa law academy"

The article is devoted to the discursive (compositional, lexical and pragmatic) features of English horoscopes as a kind of astrological discourse. The material of the study was a corpus of texts presented on the Internet. The total sample volume is 50 horoscopes. Compositional, pragmatic and stylistic features of horoscopes were considered as a subject of research. Astrological discourse is an integral part of the modern media space. Its growing popularity determines the relevance of such studies aimed at identifying the features of this type of discourse. The term "discourse" is understood as the communication of people from the standpoint of their belonging to a particular social group or in relation to a typical speech situation. There is now a great variety of texts that

have an astrological character in the cultural English-speaking space. A significant proportion of them are texts containing various horoscopes. Study of the typology of horoscope texts in English, their structural, pragmatic, etc. characteristics, obviously, is an important stage in the study of astrological discourse in general. The main function of the horoscope is prediction (description of the future). A typical astrological horoscope, placed in the media space, declares knowledge about the influence of celestial bodies on the fate of people and their earthly events, according to which they can be predicted by the relative position of celestial bodies. The main characteristics of horoscopes are their lexical content, compositional structure and pragmatics. The study of the linguistic features of astrological predictions allowed us to identify the main functions performed by horoscopes in the media space: informative, appealing, persuasive and emotional. A horoscope is a polycode text that contains verbal and nonverbal signs. The latter include iconic signs and typesetting means. We see the prospect of further research in the study of the linguistic features of other genres of English astrological discourse.

Key words: *astrology, horoscope, discourse, compositional structure, pragmatics.*

Вступ. Сучасний стан лінгвістичної науки характеризується бурхливим розвитком дискурсології. Як зазначає А. Мартинюк, зацікавленість лінгвістів вивченням дискурсу пов'язана зі зміною пріоритетності предмету досліджень у другій половині ХХ століття, з переходом від вивчення структури мови до її функціонування. Історично поняття *дискурс* розглядалося з точки зору формальної і функціональної лінгвістики, які згодом увійшли в системний підхід, започаткований у 70-ті – 80-ті роки минулого століття. На сучасному етапі вчені активно намагаються розмежувати поняття *текст* і *дискурс*, пропонуючи різні опозиції, наприклад, функціональність VS структурність, процес VS продукт, усне мовлення VS письмовий текст (Мартинюк, 2012: 12).

На сьогодні існує багато визначень дискурсу, деякі з них поєднують різні інтерпретації цього явища та мають комплексний характер. Ф. Бацевич у підручнику «Основи комунікативної лінгвістики» дає таке визначення дискурсу: «тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, писемну, паралінгвальну), відбувається у межах конкретного каналу спілкування, регулюється стратегіями і тактиками учасників; синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом “форм життя”; залежних від тематики спілкування, має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів» (Бацевич, 2004: 138). О. Селіванова визначає такі завдання аналізу дискурсу на сучасному етапі: дослідження соціальної, текстуальної та психологічної контекстуалізації дискурсу, його зразків і жанрів із певним набором змінних (соціальних норм, ролей, статусів комунікантів, їхніх конвенцій, стратегій, показників інтерактивності й ефективності спілкування); вивчення закономірностей досягнення комунікантами комунікативної кооперації або чинників породження комунікативного конфлікту, способів реалізації комунікативного суперництва; опис інституційних форм і типів дискурсів тощо. Ключовими проблемами аналізу дискурсу залишаються структура та стратифікація дискурсу, встановлення його ознак, одиниць, категорій, типів; з'ясування способів

організації різних дискурсивних інваріантів, вироблення методів і процедур аналізу й опису дискурсів тощо (Селіванова, 2008: 626-627).

Мета статті – розглянути дискурсивні особливості тексту гороскопів та визначити перспективу їх вивчення на матеріалі англійської мови. Матеріалом дослідження слугував корпус текстів, представлених у мережі Інтернет. Загальний обсяг вибірки – 50 астрологічних прогнозів. Як предмет дослідження були розглянуті структурно-композиційні, прагмалінгвістичні та стилістичні особливості гороскопів.

Результати і обговорення. Астрологічний дискурс, представлений гороскопами, вивчається переважно з психологічної, соціологічної, антропологічної та культурологічної точки зору. Гороскоп був розроблений як медіажанр, що сприяло його статусу однієї з визначальних рис сучасної масової культури (Evans 1996; Tandoc, Ferrucci 2014; Blackmore, Seebold 2001). Погоджуємося із думкою про те, що астрологія сьогодні є значущим для більшості членів суспільства явищем, особливою системою знань, заснованою на уявленні про наявність необхідного зв'язку між рухом небесних тіл і процесами, що відбуваються на землі. Проведений дослідниками аналіз мовного матеріалу підтверджує, що тексти гороскопів дійсно мають свої специфічні дискурсивні особливості. Будучи прагматично спрямованим, астрологічний дискурс крім пізнавальної (астрологами з давніх-давен були люди, які займалися пошуком істини, поясненням детерміністичних законів світобудови) може виконувати також соціально-політичну (маніпулятивну) та психотерапевтичну функції (Кулова 2015: 161).

З лінгвокогнітивної точки зору певні особливості астрологічного дискурсу можна представити за допомогою динамічного концепту – сценарію, а з точки зору семіотики цей тип дискурсу відповідає поведінковому тексту. Семантична багатоплановість, багаторівневність та характерна структурна організація астрологічних текстів, що являють собою опис і тлумачення життя людини, робить їх привабливим об'єктом дослідження для лінгвістів та семіотиків (Азначеева 2011: 21).

Г.Т. Крижанівська досліджує тексти англійських гороскопів відповідно до жанрово-функціональної моделі. Дослідниця стверджує, що жанрова структура астрологічного прогнозу є досить жорсткою та включає декілька кроків. «Перший крок у жанровій моделі гороскопу передбачає загальну інформацію про ймовірний розвиток подій у зазначений період майбутнього, на що вказує прислівник *overall*. Функціонування іменників *relationship, affairs, family, partner* та прикметника *married* дає змогу ідентифікувати наступний, другий крок у моделі жанру – розвиток взаємовідносин. Лексичними маркерами третього кроку є іменники *money, business, cash, funds, expenditures* та дієслово *invest*, семантика яких вказує, що його комунікативна спрямованість – повідомити про можливий розвиток фінансових справ. <...> Семантика лексичних одиниць кожного кроку експліцитно відображає його комунікативну спрямованість» (Крижанівська 2018: 260).

Як показав проведений аналіз вибірки, однією з основних характерних мовних рис гороскопів є їхнє лексичне наповнення. Характер номінативних рядів у них визначається комунікативно-прагматичними інтенціями автора та тематичною спрямованістю гороскопа, яку можна визначити як предмет розмови, предмет комунікації. Як правило, можна виокремити такі теми, як здоров'я, кар'єра, нові знайомства, любов, сімейні відносини, фінанси тощо, тобто все те, що лежить у сфері так званих особистих інтересів людини. Англomовні астрологічні веб-сайти містять такі підрозділи: *daily*, *love*, *career*, *money*, *health*, *birth chart* тощо. Композиційно-мовленнєва побудова тексту гороскопа відповідає цілям даного жанру. Так, з точки зору композиційної побудови тексти гороскопів поділяються на дві частини: перша – це інтерпретація впливу становища зірок на долю людей та події; друга – це рекомендації, пов'язані з поведінкою людей. Для першої частини прогнозів характерний майбутній час і особлива модальність можливості, яка оформляється за допомогою відповідних модальних дієслів.

Короткість, ясність риторичних прийомів робить очевидним, доступним зміст гороскопа, який не вимагає від адресата інтелектуальних зусиль, проте створює певний психологічний комфорт, що виходить із загальної компліментарності тексту і спрямованості змісту тексту на особистість читача, що, зрештою, сприяє реалізації у цьому типі текстів розважальної функції.

Гороскопи відіграють в медіадискурсі особливу роль, будучи однією з постійних рубрик більшості газет, журналів і веб-сайтів. Особливе місце даний вид тексту займає у виданнях для жінок, оскільки практично у кожному журналі можна зустріти рубрику *Horoscopes*. Крім жіночих журналів, гороскопи регулярно публікуються також у журналах, адресованих молоді. Крім того, існують спеціалізовані астрологічні видання, які можуть становити інтерес для широкого кола реципієнтів. Таким чином, саме наявність різних соціальних груп з відповідними комунікативними запитами зумовлює існування різних підвидів гороскопів. Отже, астрологічний прогноз, реалізуючи фактор адресата, зазвичай має вікову (*horoscopes for teens*), соціальну (*horoscopes for singles*) чи гендерну (*horoscopes for her / him*) адресованість.

Композиційна будова тексту у гороскопі зазвичай поділена на 2 взаємообумовлені частини. У пропозиції зазвичай міститься констатація положення небесних світил та інтерпретація цього положення щодо майбутніх подій у житті реципієнта:

“Most notable, of course, are Mercury’s usual three retrograde cycles that occur this year from January 14 to February 3, May 10 to June 3, and September 9 to October 2 (when it travels through your sign)” (Free horoscopes).

У другій частині можна знайти рекомендації, що стосуються різних аспектів життєдіяльності:

“When Saturn retrograde occurs between the beginning of June and the end of October, this free-thinking cycle gives you a chance to slow down and balance the energies in the various parts of your life. This is a great time to journal more,

schedule time with a therapist, or meditate. Any activity that helps you learn more about yourself and improve your outlook is encouraged” (Free horoscopes).

У текстах проаналізованих астрологічних прогнозів основними паралінгвістичними засобами, які стосуються провідних ознак їх комунікативно-прагматичних особливостей, є малюнки, що зображують знаки зодіаку. Крім того, у гороскопах використовуються таблиці, в яких міститься інформація про рівень успішності людини у тій чи іншій сфері життя залежно від дати народження, основні характеристики того чи іншого знаку зодіаку, наприклад:

Virgo Facts

THE VIRGIN | AUG 23 - SEP 22

GRACEFUL, ORGANIZED, KIND

Element: Earth

Polarity: Negative

Quality: Mutable

Ruling Planet: Mercury

Ruling House: Sixth

Spirit Color: Silver

Lucky Gem: Peridot

Flower: Sunflower & marigold

Top Love Matches: Cancer

Подібні паралінгвістичні засоби відносяться до іконічних або зображувальних елементів організації архітекtonіки тексту.

Висновки. Гороскоп є частиною астрологічного дискурсу. Типовий астрологічний гороскоп, розміщений у медіапросторі, декларує знання про вплив небесних тіл на долю людей та їхні земні події, згідно з якими їх можна передбачити за взаємним розташуванням небесних тіл. Основними характерними рисами гороскопів є їхнє лексичне наповнення, композиційна структура та прагматичне навантаження. Проведене дослідження лінгвальних особливостей астрологічних прогнозів дозволило виділити основні функції, які виконують гороскопи у медійному просторі: інформативна, апелятивна, персуазивна та емотивна. Астрологічний прогноз є полікодовим текстом, який містить вербальні та невербальні знаки. До останніх відносяться іконічні знаки та набірні засоби. Ключовими проблемами вивчення астрологічного дискурсу залишаються структура та стратифікація, встановлення його ознак, одиниць, категорій, типів; з'ясування способів організації різних дискурсивних інваріантів, вироблення методів і процедур його аналізу.

Список літератури

- Азначевева Е.Н. Астрологический дискурс: семиотический и когнитивный аспекты. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2011. № 33 (248). Филология. Искусствоведение. Вып. 60. С. 19–21.
- Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. К. : ВЦ “Академія”, 2004. 344 с.
- Крижанівська Г. Т. Гороскоп у сучасних англomовних жіночих журналах: жанровий підхід. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 1, березень. С. 229–231.
- Кулова Л.З. Особенности речевого воздействия в астрологическом типе дискурса. *Ученые записки Орловского государственного университета*. 2015. №1 (64). С. 159-161
- Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 196 с.
- Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
- Blackmore S., Seebold M. The Effect of Horoscopes on Women’s Relationships. *Correlation*. 2001.19 (2), 17-32.
- Evans W. Divining the Social Order: Class, Gender and Magazine Astrology Columns. *Journalism and Mass Communication Quarterly*. 1996. 73 (2), 389-400.
- Tandoc E. C., Ferrucci P. So Says the Stars: A Textual Analysis of Glamour, Essence and Teen Vogue Horoscopes. *Women’s Studies International Forum*. 2014. 45, 34- 41.
- Free horoscopes. URL: <https://www.horoscope.com/us/index.aspx> (дата звернення 10.01.2022)

References

- Aznacheeva, E.N. (2011). Astrologicheskij diskurs: semioticheskij i kognitivnyj aspekty. Vestnik Cheljabinskogo gosudarstvennogo universiteta. 33 (248). Filologija. Iskustvovedenie. Vyp. 60, 19–21.
- Batsevych, F.S. (2004). Osnovy komunikativnoi lnhvistyky. K. : VTs “Akademiiia”.
- Krizhanivs'ka, G. T. (2018). Goroskop u suchasnih anglomovnih zhinochih zhurnalah: zhanrovij pidhid. Naukovi zapiski Nacional'nogo universitetu «Ostroz'ka akademija»: serija «Filologija». Ostrog : Vid-vo NaUOA, 2018. Vip. 1(69), ch. 1, berezen', 229–231.
- Kulova, L.Z. (2015). Osobennosti rechevogo vozdejstvija v astrologicheskom tipe diskursa. Uchenye zapiski Orlovskogo gosudarstvennogo universiteta. №1 (64), 159-161
- Martyniuk, A. P. (2011). Slovnyk osnovnykh terminiv kohnityvno-dyskursyvnoi lnhvistyky. Kh.: KhNU imeni V. N. Karazina.
- Selivanova, O. (2006). Suchasna lnhvistyka: terminolohichna entsyklopediia. Poltava: Dovkillia-K.
- Blackmore, S., Seebold, M. (2001). The Effect of Horoscopes on Women’s Relationships. *Correlation*. 19 (2), 17-32.
- Evans, W. (1996). Divining the Social Order: Class, Gender and Magazine Astrology Columns. *Journalism and Mass Communication Quarterly*. 73 (2), 389-400.
- Tandoc, E. C., Ferrucci, P. (2014). So Says the Stars: A Textual Analysis of Glamour, Essence and Teen Vogue Horoscopes. *Women’s Studies International Forum*. 45, 34- 41.
- Free horoscopes. URL: <https://www.horoscope.com/us/index.aspx>

Стаття надійшла до редакції 20.02.2022 р.